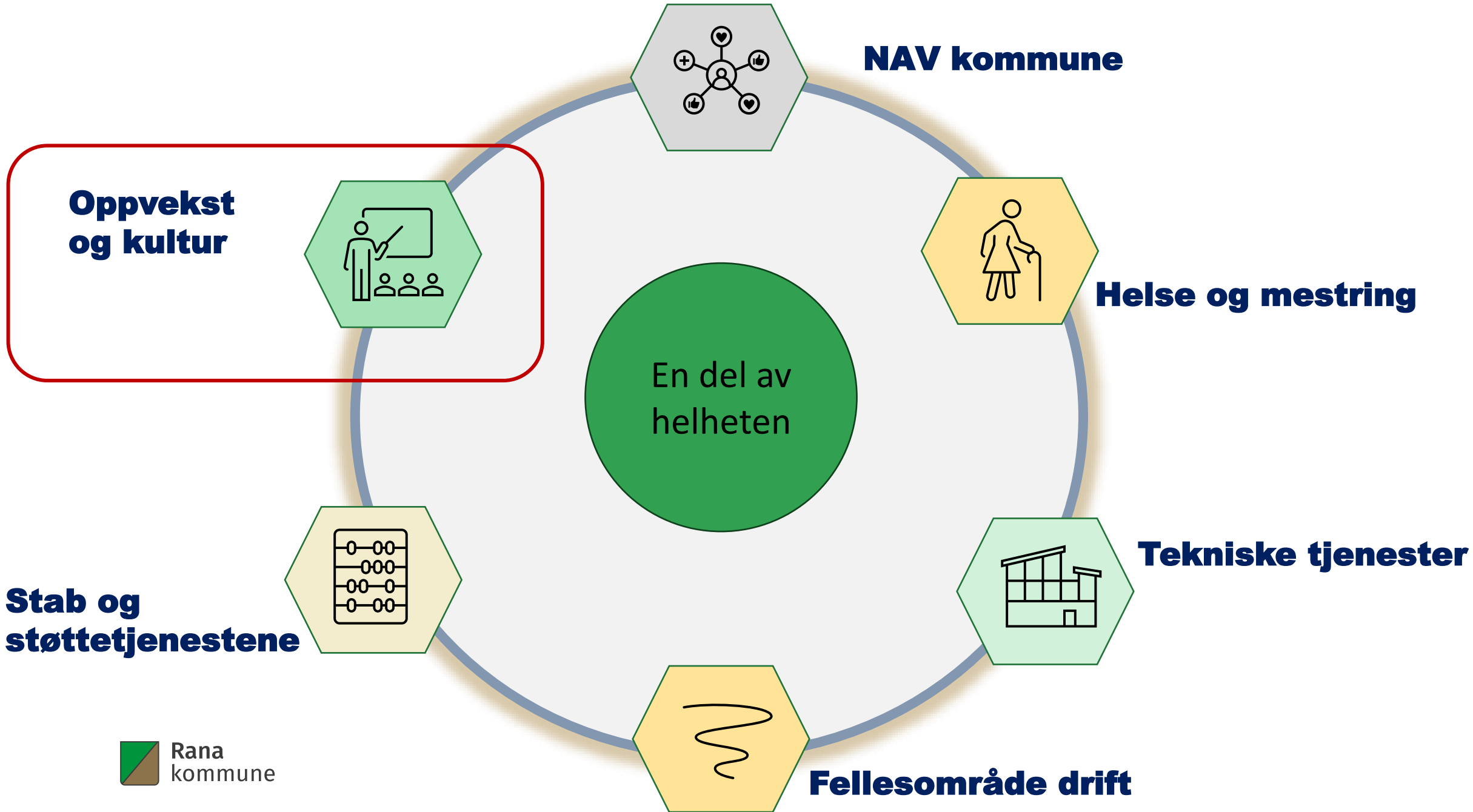
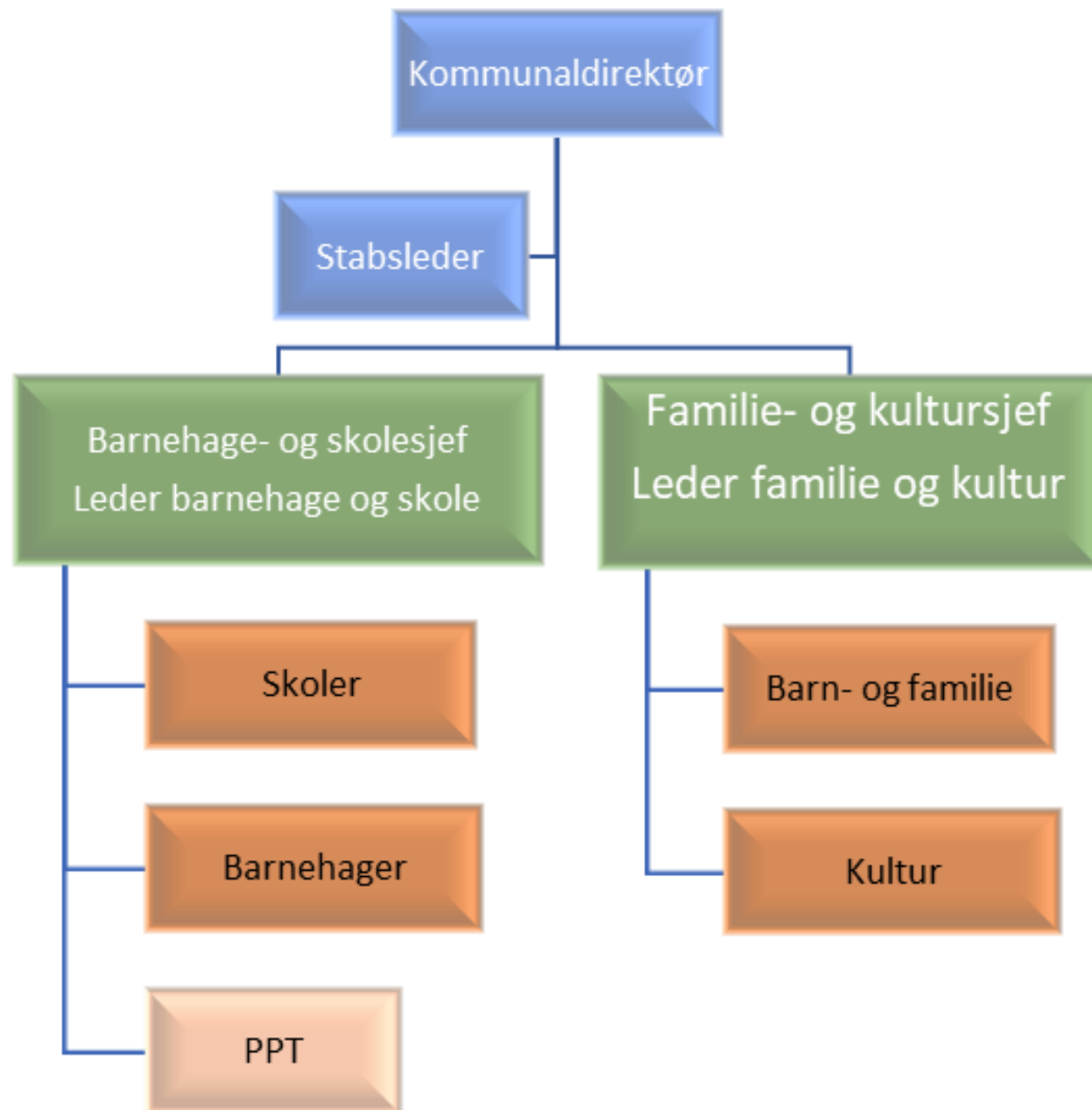

Oppvekst og kultur

Politisk budsjettsamling 13.-14. oktober 2025

Skape gode oppvekstvilkår og bidra til meningsfull fritid

Demografien!

Demografien kommer som en tsunami

I 2050 vil det være 33 ganger flere mennesker over 80 år....

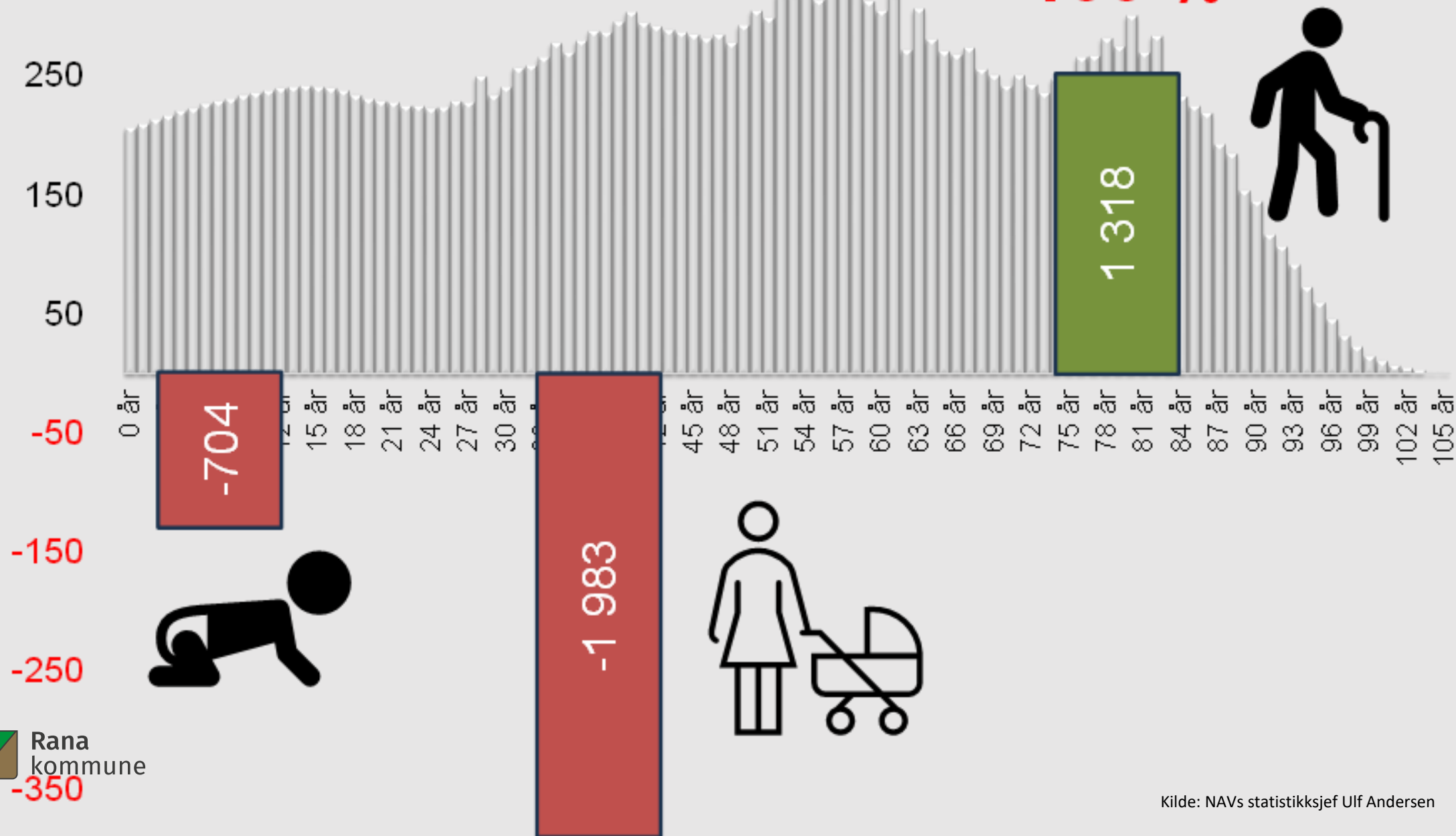

...enn det kommer nye barn i barnehagealder.

Situasjonen i Rana i 2050

= 100 %

Kilde: NAVs statistikksjef Ulf Andersen

Rekruttering - lærere

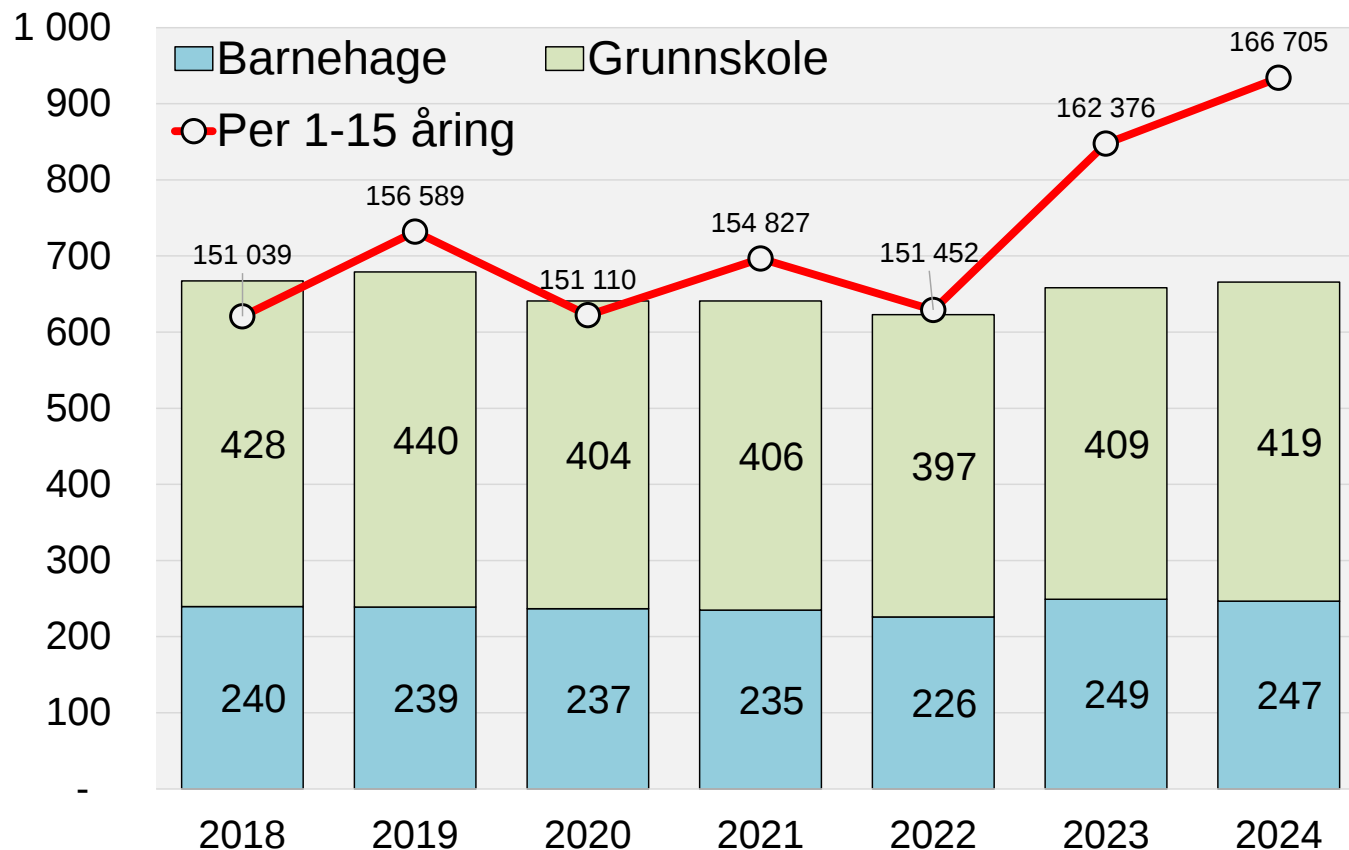
- 2019 - var det 14 122 som hadde lærerutdanning som sitt førstevalg.
- 2024 - var antallet redusert til 8 235 og for første gang var søkere med studieplass lavere enn antall planlagte studieplasser.
- 2021 – 1 av 5 lærere manglet godkjent lærerutdanning.
- 2024 – 15 % av norske kommuner har lærermangel, 30 % av disse ligger i Nord-Norge.
- Forskere mener det vil kunne bli en økning av lærere mot 2040, men ikke nok til å dekke opp for den eksisterende mangelen.

Rekruttering - barnehagelærere

- Søkertallene til barnehagelærerutdanningen har falt med 15–16 % fra 2024 til 2025, og er nesten halvert siden 2021.
- Det mangler over 2700 barnehagelærere for å oppfylle pedagognormen.
- Kun 65 % av barnehagene oppfyller pedagognormen, og i 39 kommuner oppfyller ingen barnehager normen uten dispensasjon.
- Regjeringen har satt et mål om 60 % barnehagelærerdekning innen 2030, noe som krever rekruttering av ca. 13 200 nye barnehagelærere.

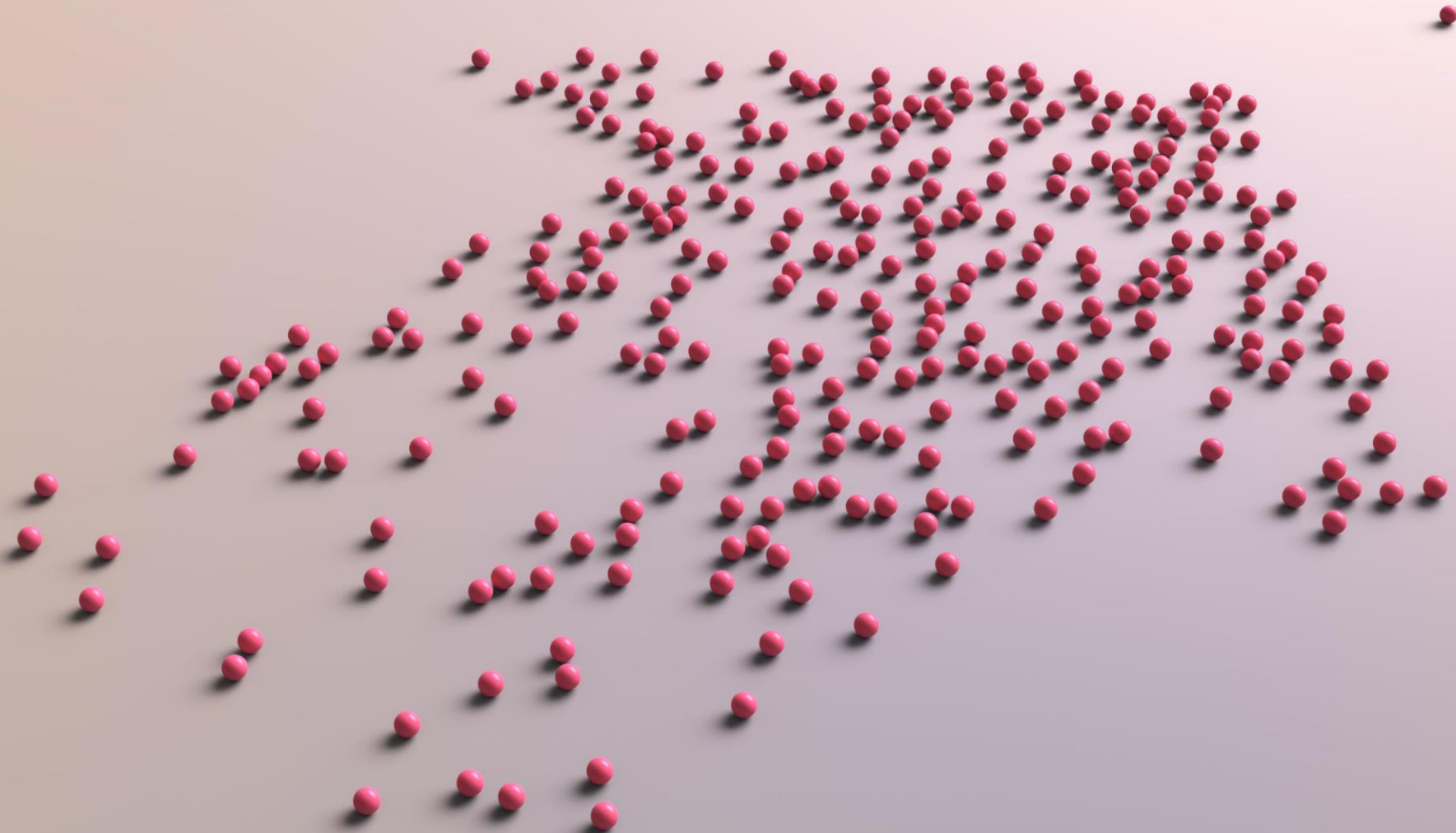

Netto driftsutgifter (2024 kroner)

- Effekten fra forrige skolestruktur har avtatt – Freyr kom ikke og vi har et økende antall pulter som står tomme
- Lærernormen – iverksatt 2018/2019, mer krevende å ta ned driften ved reduksjon i elevtall
- Vi har fått en Yngrebølge – færre barn kommer innenfor «normalen», større diagnosefokus og økte forventninger

Kan vi da fortsette inn i fremtiden uten å endre kursen?

Omstillingsbehovet for oppvekst og kultur

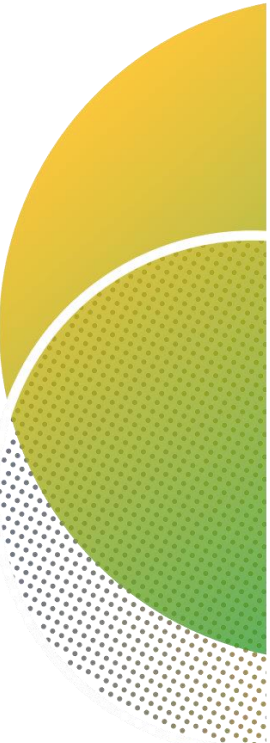
Antall barn og unge går raskere ned enn tidligere prognoser har vist.

	2026	2027	2028	2029
Rammenedtrekk	-11 955	-19 925	-27 896	-39 851
Merforbruk tidligere budsjettår	?	?	?	?
Demografiltak Oppvekst og kultur 0-6 år	4 000	10 800	9 900	7 300
Demografiltak Oppvekst og kultur 6-15 år	-15 800	-29 000	-36 900	-42 900
Omstillingsbehov	-23 755	-38 125	-54 896	-75 451

	2026	2027	2028	2029
2025-budsjett				
Rammenedtrekk	-5 066	-10 132	-15 197	-20 623
Demografi 0-5 år	800	6 000	6 100	3 700
Demografi 6-15 år	-3 500	-25 300	-31 500	-36 000
	-7 766	-29 432	-40 597	-52 923
2026-budsjett				
Rammenedtrekk	-7 970	-15 940	-25 903	-39 851
Demografi 0-5 år	4 000	10 800	9 900	7 300
Demografi 6-15 år	-15 800	-29 000	-36 900	-42 900
	-19 770	-34 140	-52 903	-75 451

Selv om det forventes færre barn i 2026 enn tidligere, var budsjettgrunnlaget for 2026 allerede lavt. Derfor vil den relative økningen i barnetall – sammenlignet med det opprinnelige budsjettgrunnlaget – fremstå som større i den nye økonomiplanperioden.

Å finne fremtidige løsninger er en balansekunst

Barn og unge er 24-timers mennesker.

- De går i barnehage og på skole.
- De har en fritid som skal fylles med meningsfulle aktiviteter.
- De trenger trygge og gode familieforhold.

Derfor må vi se på helheten, når vi skal legge budsjettet.

Budsjett- og økonomiplantiltak

Foreløpige budsjettfordeling

Totalt nedtrekkskrav i henhold til prognoser		-23 755	-38 125	-54 896	-75 451
Fordelte nedtrekkskrav	2026	2027	2028	2029	
Skole	-9 350	-23 950	-29 450	-29 450	
Barnehage	-4 531	-8 839	-9 739	-11 439	
Barn og familieavdelingen	-2 570	-2 870	-4 870	-10 870	
Kultur	-3 100	-4 100	-4 700	-4 700	
Stab ippvekst og kultur	-950	-1 150	-1 650	-2 150	
Logopedtjeneste	0	-100	-700	-700	
Totalt	-19 551	-39 859	-49 459	-57 159	
Uløst omstillingsbehov	-4 204	1 734	-5 437	-18 292	

Av dette er ca. 30 mill. kr. knyttet
til endring av struktur/arealbruk.

Tiltak stab oppvekst og kultur

- Digitalisering
- Stillingsreduksjoner

Tiltak skoler, barnehage og PPT

- Redusere åpningstider barnehage og SFO
- Se på organiseringen av skoledagen – SFO og kulturskole
- Oppsigelse av leide lokaler RAVO
- Etablering av ressursenheter for barnehagebarn og elever med særlig omfattende behov
- Stillingsreduksjoner
- Se på skolekretsgrenser og opptaksområder
- Struktur

Tiltak familie og kultur

- Biblioteket overtak innbyggertorget og kompenseres for disse oppgavene av støtte.
- Omstilling kulturskolen.
- Økt samarbeide mer med frivillige lag og foreninger, sett opp mot fritidstilbud for ungdom og gjennomføring av VAKU og SAKU.
- Vurdere å gå ut av Fosterhjem Helgeland.
- Ta ut effekt av forebyggende arbeid i barneverntjenesten i tråd med oppnådde resultater.
- Struktur og organisering.
- Flytte ut av leide lokaler.
- Stillingsreduksjoner.

Forebygging, tidlig innsats og hjelp til egenomsorg

Sosiale gevinster

- Bedre folkehelse
- Redusert kriminalitet og sosial uro
- Styrket sosial bærekraft

Generasjonseffekt

- Bryter negative mønstre
- Langsiktig gevinst for kommende generasjoner

Økonomiske gevinster

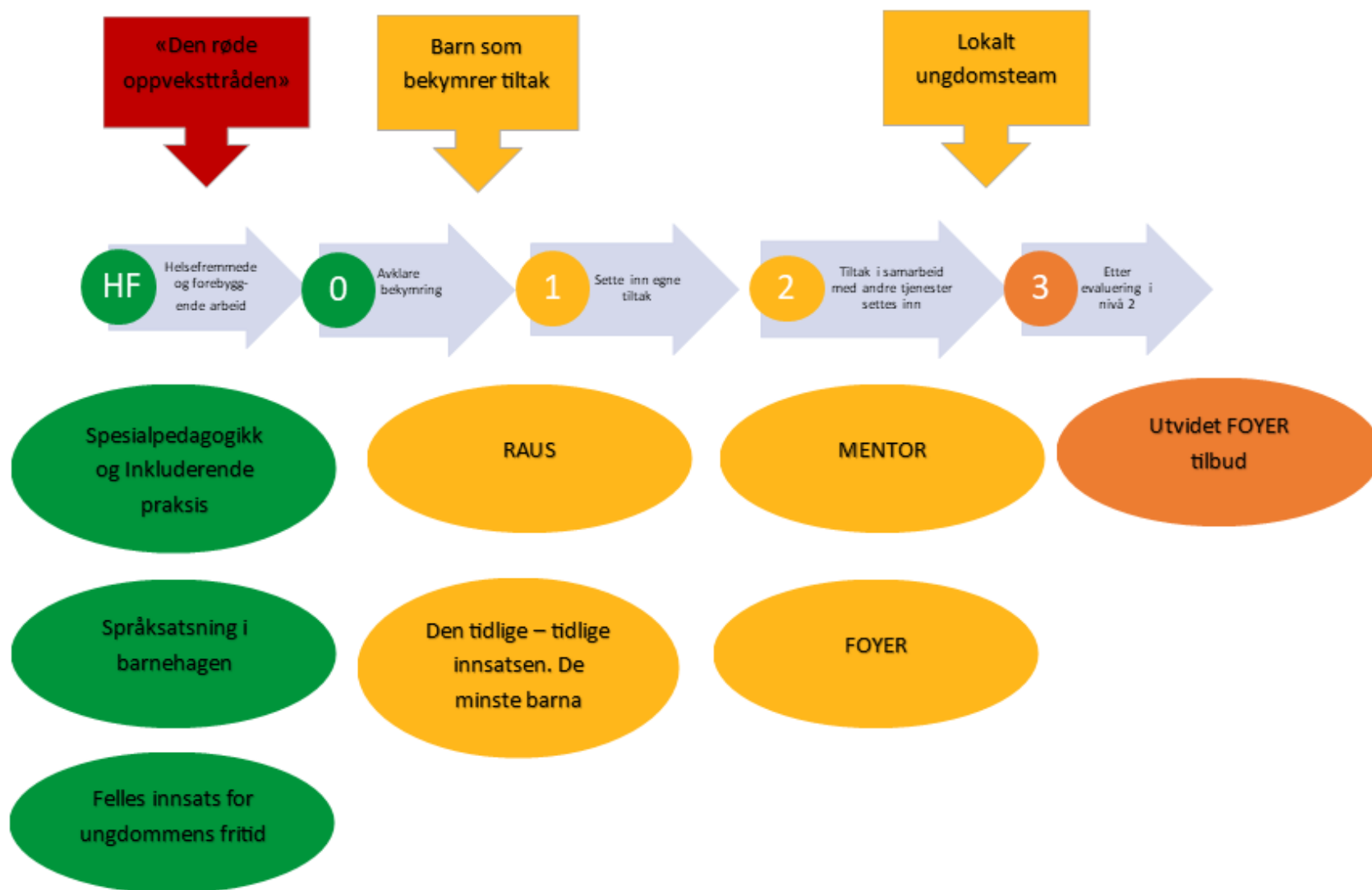
- Reduserte offentlige kostnader
- Økt verdiskapning
- Bedre ressursutnyttelse

Individ

Gruppe

Alle

Tidlig inn – Rana modellen

A photograph of three young children playing with colorful wooden blocks on a light-colored floor. The child in the foreground is a young girl with curly brown hair, wearing a blue and white checkered shirt, smiling and holding two green blocks. To her left, a boy in a red and white checkered shirt is also playing with blocks. To her right, another boy in a yellow and blue checkered shirt is visible. The background is slightly blurred, showing more of the play area.

Robuste barn i en robust tjeneste

Foto: Stockbilder

Noe av det vi har gjort i oppvekst og kultur dette året

- **PPT** – fra ventelister til systemrettet arbeid og tidlig innsats
- **Logopedtjenesten** - integreres i tjenestene og med større fokus på veiledning
- **Foyer barn og familie** - fra forebygging til tyngre tiltak for familier.
- **Spesialpedagogisk fagteam for barnehage** – hjelp og veiledning ute i barnehagene.
- **Mentorordning og opplæringspakke** for nyansatte i barnehagene
- Økt fokus på **språkutvikling** – kan redusere adferdsproblemer og er en viktig faktor i å utligne sosiale forskjeller.
- **Mentorordning for ungdom** innført som en del av fritidstjenesten - en ny måte å tenke støttekontakt, der unge voksne hjelper ungdom.
- **Fritidsklubbene** – inn i nye lokaler. Innhold og struktur – med ungdom, for ungdom i samarbeid med Ungt entreprenørskap.
- Lokalt **ungdomsteam** – samordning innen rus, kriminalitet og utenforskap i aldersgruppa 5. klasse til og med videregående skole.
- Samarbeid med helse og mestring om **Livet i landsbyen**

Kommunalt kulturarbeid - en grunnmur for kulturellevet

Kommunen som tilrettelegger

- Introduksjon til nye generasjoner/brukere gjennom:
 - Bibliotek
 - Kulturskole
 - Kino
 - Den kulturelle skolesekken
 - Den kulturelle spaserstokken
- Lokaler til leie for lag og foreninger settes i system gjennom årlig utlysninger, både til øving/møter og arrangementer.
- Bistand til å søke om kulturmidler både kommunale og eksterne. Gjerne i et samarbeid med eksterne aktører.
- Skape et kulturkvartal i sentrum sammen med Nordland teater, Park 22 og andre som måtte ønske å delta.

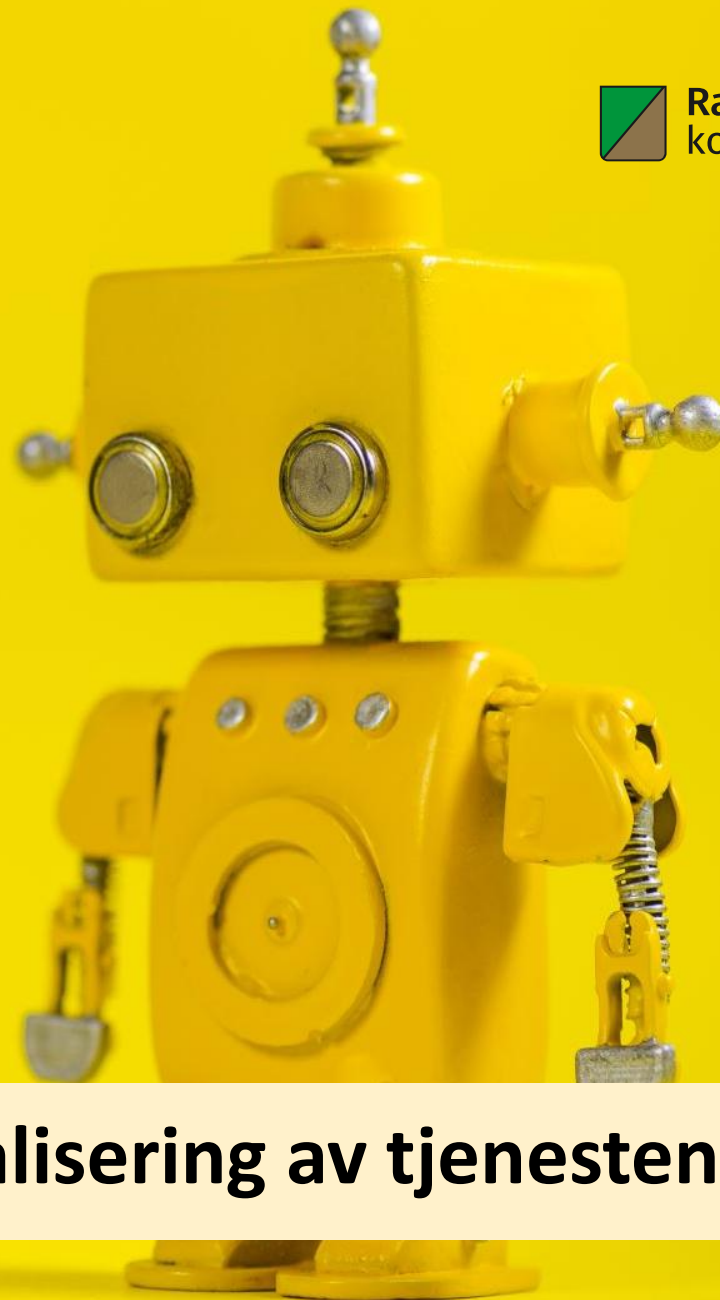
Vi kommer til å ha behov for et større privat initiativ innenfor kulturlivet fremover.

Kan dette bli vårt nye kulturaktivitetshus?

- Automatisering av regelstyrt saksbehandling med bidrag fra innbyggerne som selv fyller inn sine opplysninger på nett.
- Staben som forvaltningsenhet - felles maler, kompetanseutvikling og samhandling knyttet til administrative lederoppgaver innen HMS, ROS-analyser, internkontroll, beredskap og kvalitetssystem.
- Utvikle morgendagens digitale undervisningsopplegg – mer lek, differensierte undervisningsopplegg – og på sikt kapasitet ved kompetansemangel.

Staben som forvaltningsenhet og digitalisering av tjenestene

Struktur – skape handlingsrom for utvikling og kvalitet

Kommunestyrets vedtak i oppvekststruktursaken den 16. juni 2025

Kommunestyrets behandling av sak 58/2025 i møte den 17.06.2025:

Vedtak

1. Kommunestyret ber kommunedirektøren legge frem et hovedprosjekt for deler av alternativ 3 med intensjon om:
 - a) Storforshei barne- og ungdomsskole renoveres som 1-10 skole i tråd med skisseprosjektet.
 - b) Skonseng barneskole legges ned.
 - c) Forskrift om kretsgrenser revideres, sendes på høring og legges frem for behandling før skoleåret 2026/27.
 - d) Kommunestyret ønsker at elevene overføres til Storforshei skole, men det er viktig at barn og foreldre blir hørt før saken endelig besluttes.
 - e) Det utredes muligheten for å gi SFO-tilbud på tidligere Skonseng skole, hvor ansatte kan følge på buss til og/eller fra skolen. Det søkes samordning og samarbeid med idrettslag, fritidsklubb o.l. for å gi mulighet for å videreføre denne aktiviteten. Tilbudet må kunne gis uten å øke antall ansatte. Andre avbøtende tiltak kan også vurderes.
 - f) Endelig beslutning i sak om skolenedleggelse og hvor elevene flyttes legges frem for kommunestyret i egen sak.
2. Ytteren barneskole består. Kommunestyret er positive til økt sambruk av lokalene med øvrige kommunale tilbud.
 - a) Fritidsklubben på Ytteren flytter inn i Ytteren barneskole.
 - b) Det gjøres fortløpende vurderinger knyttet til om annen kommunal virksomhet kan flytte inn i skolen. Kommunestyret ber kommunedirektøren legge frem dette på egnet måte dersom det blir aktuelt.
 - c) Revelheia barnehage, Båsmo barnehage og Ytteren miljøbarnehage legges ikke ned som følge av dette.
3. Ravo flyttes til Torggata 2.
4. De økonomiske forutsetningene legges inn økonomiplan 2026-2029.

5. Kulturskolens lokalisering vurderes i egen sak som også omhandler tjenestens innhold og omfang. Ansatte og foreldre involveres i prosessen. I saken skal det også vurderes kjøp av bygget kulturskolen i dag er lokalisert i, eller omdisponering/ombygging av Samfunnshuset, finansiert av kulturhusfondet. Det resterende fondet avvikles og midlene overføres til disposisjonsfondet.

6. Kommunestyret er bekymret for at statens overføringer til kommunene krever for rask flytting av midler mellom grupper, noe som svekker kommunens omstillingsevne. Kommunestyret ber derfor ordfører ta initiativ til tverrpolitisk innsats for å skape forståelse for dette på statlig nivå.

7. Kommunen har tidligere hatt stor nytte av ekstern analyse av andre tjenesteområder, som Agenda Kaupang-rapporten om helse- og omsorgstjenestene (2022). Kommunestyret ber kommunedirektøren om å bestille en ekstern analyse av «Effektivisering og organisering oppvekst- og kulturavdelingen i møte med demografiendringene». Kommunestyret legger følgende forutsetninger til grunn for analysen:

- o Rana kommune må la økonomien følge demografien.
- o Rana kommune skal ikke ha høyere ressursbruk enn gjennomsnittet i kommunegruppe 9 og 10 til tjenestene.
- o Rana kommunes kommuneplans samfunnsdel legges til grunn.
- o Fremtidig tjenesteproduksjon, investeringer og strukturer i oppvekst- og kulturavdelingen må ikke gå på bekostning av kommunens evne til:
 - Investering i Solsiden bo- og aktivitetssenter byggetrinn 1 og 2.
 - Drift av Solsiden bo- og aktivitetssenter.
 - Fremtidig forventet vekst i øvrige tjenester innen helse- og omsorgssektoren.

Kommunestyrets bestilling pkt. 7 – ekstern analyse

Kommunen har tidligere hatt stor nytte av ekstern analyse av andre tjenesteområder, som Agenda Kaupang-rapporten om helse- og omsorgstjenestene (2022). Kommunestyret ber kommunedirektøren om å bestille en ekstern analyse av «Effektivisering og organisering oppvekst- og kulturavdelingen i møte med demografiendringer». Kommunestyret legger følgende forutsetninger til grunn for analysen:

- Rana kommune må la økonomien følge demografien.
- Rana kommune skal ikke ha høyere ressursbruk enn gjennomsnittet i kommunegruppe 9 og 10 til tjenestene.
- Rana kommunes kommuneplans samfunnsdel legges til grunn.
- Fremtidig tjenesteproduksjon, investeringer og strukturer i oppvekst- og kulturavdelingen må ikke gå på bekostning av kommunens evne til:
 - Investering i Solsiden bo- og aktivitetssenter byggetrinn 1 og 2.
 - Drift av Solsiden bo- og aktivitetssenter.
 - Fremtidig forventet vekst i øvrige tjenester innen helse- og omsorgssektoren

Hva sier Menon-rapporten

- Bekrefter utfordringsbildet og at oppvekst og kultur må bidra for å kunne gi et godt helse- og omsorgstilbud.
- Strukturendringer er nøkkelen for å kunne gi robuste tilbud med god kvalitet også i fremtiden.
- Anbefaler å avvikle 4 barnehager og etablere 1 ny barnehage
- Anbefaler å legge ned 2 skoler og et ungdomstrinn i tillegg til Skonseng
- Opprettholde satsingen på forebyggende arbeid, slik at barnevernet fremdeles kan jobbe effektivt.
- Være varsomme med kutt i kultursektoren, men se kritisk på hvordan vi løser enkelte oppgaver.

RAPPORT

Utredning av organisering og effektivisering i oppvekst- og kultur i møtet med demografiske endringer

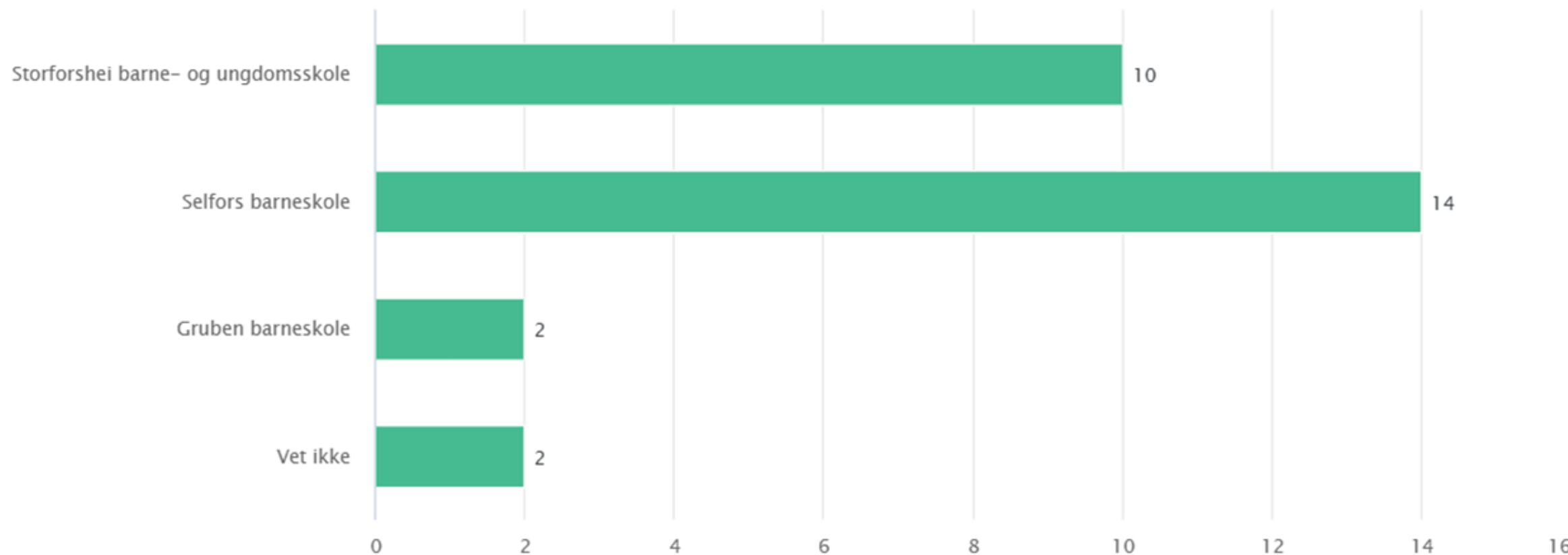
Kommunestyrets vedtak pkt. 1

Kommunestyret ber kommunedirektøren legge frem et hovedprosjekt for deler av alternativ 3 med intensjon om:

- a) Storforshei barne- og ungdomsskole renoveres som 1-10 skole i tråd med skisseprosjektet.
- b) Skonseng barneskole legges ned.
- c) Forskrift om kretsgrenser revideres, sendes på høring og legges frem for behandling før skoleåret 2026/27.
- d) Kommunestyret ønsker at elevene overføres til Storforshei skole, men det er viktig at barn og foreldre blir hørt før saken endelig besluttes.**
- e) Det utredes muligheten for å gi SFO-tilbud på tidligere Skonseng skole, hvor ansatte kan følge på buss til og/eller fra skolen. Det søkes samordning og samarbeid med idrettslag, fritidsklubb o.l. for å gi mulighet for å videreføre denne aktiviteten. Tilbudet må kunne gis uten å øke antall ansatte. Andre avbøtende tiltak kan også vurderes.
- f) Endelig beslutning i sak om skolenedleggelse og hvor elevene flyttes legges frem for kommunestyret i egen sak.

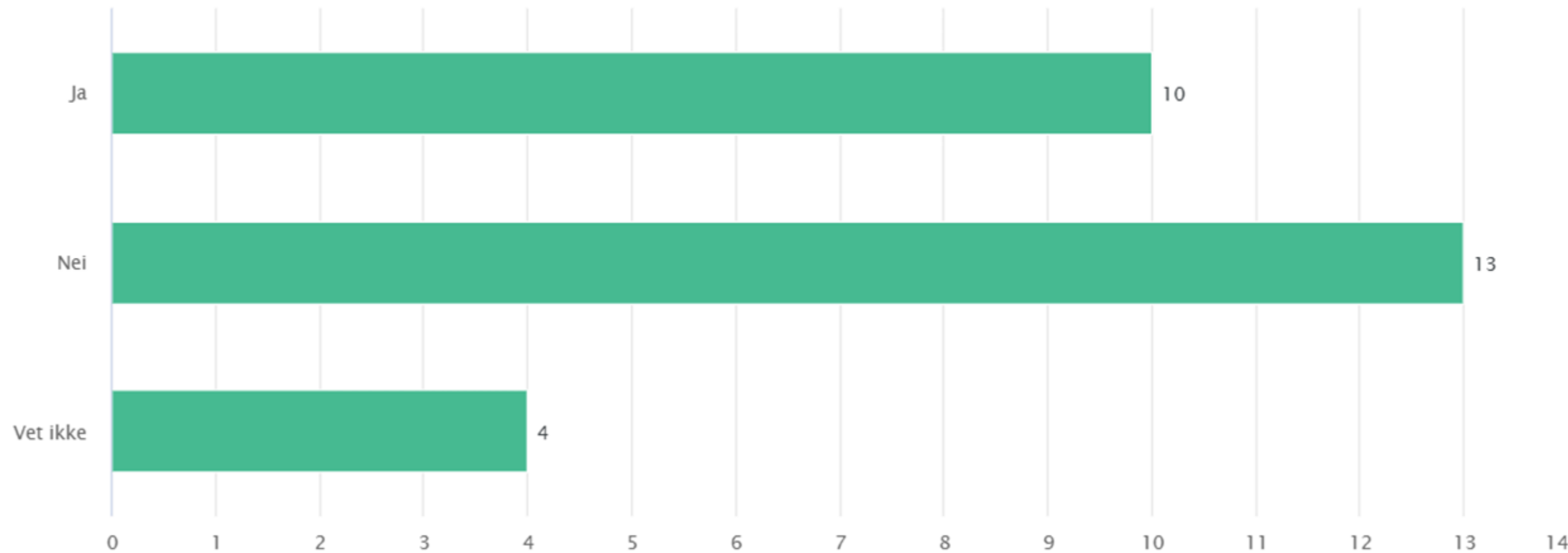
Ved en nedleggelse av Skonseng barneskole ønsker jeg at mitt barn skal gå på:

- Det er i dag 94 elever ved Skonseng skole.
- Vi har 28 unike svar på undersøkelsen. som representerer 49 barn/elever i ulike alder.
 - 22 elever til Storforshei
 - 25 elever til Selfors
 - 1 elev til Gruben
 - 1 elev vet ikke
- I tillegg har 12 foreldre/foresatte sendt mail for å si at de ikke vil svare på undersøkelsen.

Vil barnet ditt ha behov for SFO tilbud?

Undersøkelsen har noen svakheter ved at det bare er rundt halvparten av foreldrene som har svart eller gitt tilbakemelding.

Den viser likevel klart at det ikke er noe ensidig bilde hvor man ønsker at barna skal gå på skole.

Det betyr at vi legger til grunn at det er delt hvor foreldrene ønsker at elevene skal gå.

En egen sak med skolekretsgrenser, opptaksområder og skolebytte vil bli utarbeidet.

Mål for ny oppvekststruktur

- Skape et robust og kvalitativt godt tilbud der barnets beste ligger til grunn.
- Skape en struktur med fleksibilitet inn i fremtiden
- Mer likeverdig fordeling av ressursene mellom de ulike enhetene og mellom sektorene
- Skreddersydde tilbud til barnehagebarn og elever som trenger det aller mest – egen ressursenhet med helsefaglig kompetanse
- Rom for å jobbe forebyggende og med tidlig innsats
- Utnytte arealkapasiteten gjennom å redusere antall kvadratmeter og større sambruk

Videre prosess – oppvekststruktur

- Administrasjonen bygger videre på kommunestyrets vedtak, Menon-rapporten og tidligere utredninger.
- Saken må ses i sammenheng med budsjett og økonomiplan.
- Budsjett og økonomiplan legges frem den 5. november.
- Det betyr at saken vil bli politisk behandlet, med vedtak i KST 16.-17. desember.
- Saken kan sendes ut på høring 17. desember.
- Parallelt kan det sendes ut saker om skolekretsgrenser og opptaksområder, samt endring av forskrift for kommunale barnehager på høring.
- Forslag til høringsfrist: 11. februar 2026
- Saken behandles endelig februar 2026.

Vi må rasjonalisere drifta og samtidig være attraktive

- Vi må fortsatt tenke **forebygging**, tidlig innsats, egenomsorg – et kinderegg som lønner seg
- Vi må se på hvordan vi løser arbeidsoppgavene – **digitalisering og robotisering**
- Vi må se på **organisering** – samle i større og mer robuste fagmiljø, ut og møte brukerne, synergier ved samhandling, også med eksterne aktører
- Vi må se på **struktur** – større sambruk og lavere arealbruk
- Vi må se på **nivå** – tørre å utfordre forventningsgapet

Dette viser at det er store oppgaver og forventninger som ligger foran oss i kommune-Norge. Vi må sammen løse dette!

For å holde hode over vann, er det nødvendig å handle nå!